

In memoriam Ljudmila Plesničar-Gec (1931-2008)

Irena Sivec

V lepo poletno jutro je zarezala kruta novica, da je umrla naša sodelavka in prijateljica Ljudmila Plesničar-Gec. Čeravno je bila že nekaj časa bolna, smo verjeli, da bo premagala bolezen, kot je premagovala marsikatero osebno ali poklicno težavo v svojem življenju.

Rojena je bila v kmečki družini v Sežani v času italijanske okupacije. Osnovno šolo in del gimnazije je obiskovala v Sežani in Trstu. Slednjo je po vojni končala v Postojni. Potem se je vpisala na Arheološki oddelek Filozofske fakultete, v času profesorjev Srečka Brodarja, Josipa Korošca in Josipa Klemenca.

Po diplomi jo je pot zanesla najprej v Koper v Pokrajinski muzej in nato v Arhiv, potem pa nazaj v Ljubljano. Leta 1961 je dobila službo v Mestnem muzeju Ljubljana in začela se je njena »emonska« arheološka pot. Ob gradnji Bavarskega dvora in podhoda pod železnico na Slovenski cesti leta 1961 je njena ekipa dobesedno iz čeljusti bagrov trgala grobne najdbe iz tega dela severnega emonskega grobišča. Dokumentiranih je bilo skoraj tisoč grobov. Iz te izkušnje je pri naslednjem zaščitnem izkopavanju dveh stanovanjskih enot ob severnem obzidju na današnjem Trgu republike, čeravno se ni dalo ohraniti samega zidu, dokumentirala z vso skrbnostjo in za tisti čas novimi metodami ostanke antične arhitekture in najdbe. Nato so sledila nadaljnja zaščitna izkopavanja: za gradnjo Strojne fakultete ob Aškerčevi cesti ter na Jakopičevem vrtu na Mirju so bili odkriti ostanke stanovanjskih zgradb. Ob začetku Slovenske ceste za gradnjo Ferantovih blokov je bil odkrit in izkopan del emonskega foruma, ob šoli Majde Vrhovnik med Gregorčičevo in Erjavčevo cesto spet stanovanjski predel in del verskega središča emonskih kristjanov. Pred gradnjo Kulturnega doma Ivana Cankarja je bil raziskan stanovanjski predel ob emonskem zahodnem obzidju. Zadnje terensko delo Ljudmile Plesničar-Gec pa je bilo obsežno izkopavanje na področju presečišča štirih emonskih insul za gradnjo nove Univerzitetne knjižnice Ljubljane.

Že leta 1965 ji je uspelo, da so bili v urbanističnem in kasneje v dopolnjenem regulacijskem načrtu Ljubljane v okviru zakonodaje vneseni posamezni varstveni režimi za zavarovanje arheološkega terena pred gradbenim posegom, z dostavkom, da stroške izkopavanj krije investitor. Imela je izjemen posluš za antične arhitekturne ostanke, zato si je prizadevala, da bi jih čim več »in situ« ohranili kot našo nepremično kulturno dediščino. Tako je bil leta 1967 restavriran in za javnost odprt Jakopi-

čev vrt (danes Emonska hiša) kot prvi arheološki park Mestnega muzeja Ljubljana. Razstavišče v restavriranih severnih emonskih vratih (danes Bukvarna) je bilo odprto za javnost 1974, dve leti pozneje pa arheološki ostanke Zgodnjekrščanskega centra ob Erjavčevi cesti, prav tako urejeni v arheološki park. Leta 1979 je bilo pod njenim vodstvom z veliko razstavo Rešena arheološka dediščina Ljubljane odprto Likovno razstavišče Riharda Jakopiča, kjer je ohranjen in predstavljen del foruma. In prav simbolno: na dan njene smrti je Jakopičevo razstavišče dobil v upravljanje Mestni muzej Ljubljane.

Ljudmila Plesničar je v svoje terensko in muzejsko delo sčasoma vnesla vse elemente, ki so se šele nedavno povsem »prijeli« v muzejih pri nas: pedagoško službo, dokumentacijsko službo, muzejsko trgovino. Njeno vodilo je bilo izsledke izkopavanj čim prej objaviti, zlasti ob veliki množini gradiva. Tako je leta 1973 izšla *Severnoemonska nekropola* ter *Zgodnjekrščanski center* (s sodelavci). Za doktorat je analizirala keramiko iz emonskih nekropol in to objavila kot monografijo. *Urbanizem Emone* je njena sinteza urbanističnih spoznanj in pregled izkopavanj z arhitekturnega aspekta v Emoni. Njeno zadnje delo je timska objava emonskega *Forum*a. Skoraj zaključeno je imela raziskavo, vezano na izkopavanja grobišč na Ajdovščini in Metalki ter ob Linhartovi cesti, a jo je smrt prehitela.

Pisala je strokovne članke v domača in tuja arheološka glasila ter se aktivno udeleževala mednarodnih simpozijev s predstavljanjem emonske tematike. Doma je organizirala

mednarodne kolokvije v okviru Slovenskega arheološkega društva, katerega predsednica je bila v 70-letih. Predsedovala je tudi Muzejskemu društvu Slovenije. Pripravila je vrsto razstav: od Emonskih fresk v Arkadah, dvakrat vodila stalno arheološko postavitev v Mestnem muzeju Ljubljana, z razstavami o arheološki preteklosti Ljubljane je utirala pot sodelovanju z muzeji v tujini: v Varšavi, Beogradu, Pulju, Ogleju, Tolmezzu, Regensburgu.

Za svoje aktivno in bogato delo je prejela vrsto priznanj: od nagrade mesta Ljubljane, Župančičevo nagrado, najvišjo muzejsko priznanje - Valvazorjevo nagrado, nagrado Slovenskega arheološkega društva za življenjsko delo na področju arheologije in Častni znak svobode republike Slovenije.

Bila je močna osebnost, ki je znala združevati ljudi k skupnem delu, a obenem trdno zagovarjati svoje poglede. Rada je poudarjala svoje kraške korenine, ki so se kazale v njenem značaju: z neomajno voljo ter delavnostjo je sledila zastavljenim ciljem. Obenem pa je imela široko znanje, zanimala so jo raznolika področja umetnosti in znanosti, ki niso bila povezana zgolj z arheološko in muzejsko stroko. In imela je odprto srce in roke za sočloveka. Tisti, ki smo jo poznali, vemo, kako dragocen človek je odšel od nas. Strokovnjaki, ki se ali pa se bodo kakorkoli ukvarjali z Emono – arheologi pa tudi raziskovalci iz drugih strok – pa ne bodo mogli mimo njenega dela.
